

HYVIL

De förtroendevaldas rättigheter och skyldigheter

Introduktion för ledamöter i välfärdsområdesfullmäktige

Jurist Niina Kolju

De förtroendevaldas rättigheter

- Rätt att få ledigt från arbetet för skötseln av förtroendeuppdrag
 - för deltagande i organets sammanträden
 - för förtroendeuppdrag på heltid
- Med arbetsgivaren avtalas särskilt om ledighet för skötseln av ett förtroendeuppdrag på deltid samt till exempel för deltagande i fullmäktigegruppens möten
 - arbetsgivaren kan inte utan vägande skäl som hänger samman med arbetet vägra bevilja sådan
- Rätt till sammanträdesarvoden och andra ersättningar
 - I förvaltningsstadgan fastställs vad dessa ersättningar är och storleken på mötesarvoden
- Obegränsad yttranderätt vid sammanträden och ombudsmannens initiativrätt
 - ett anförande kan vara tidsbegränsat, men antalet anföranden begränsas inte
- Rätt att få nödvändig information för skötseln av förtroendeuppdraget

En förtroendevalds rätt till upplysningar (88 § i lagen om välfärdsområden)

- En förtroendevald har rätt att av välfärdsområdets myndigheter få de upplysningar som han eller hon anser behövliga i sitt uppdrag och som enligt 6 och 7 § i offentlighetslagen inte ännu är offentliga, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna.
- En förtroendevald har rätt att av välfärdsområdets koncernledning få uppgifter som gäller verksamheten i välfärdsområdets dottersammanslutningar och som koncernledningen innehar, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna.
- De förtroendevaldas rätt till information är mer omfattande än den allmänna rätten att få information som gäller alla
 - Till exempel rätten att få information om ett ärende som föreläggs organet i beredningsskedet.
- Målet är att säkerställa att den förtroendevalda kan sköta sitt förtroendeuppdrag väl.

De förtroendevaldas behov av information

- En förtroendevald har inte obegränsad rätt till välfärdsområdets alla handlingar.
- Utgångspunkten är att den förtroendevalda själv bedömer sitt behov av information.
- Vid bedömningen av behovet av upplysningar ska man utgå från det organ som personen är ledamot i.
- Uppdraget som ledamot i välfärdsområdesstyrelsen kan anses röra hela verksamheten i välfärdsområdet.
- Rätten för ledamöter i nämnden att få uppgifter begränsas till ärenden som hör till organets uppgiftsområde. Några entydiga regler kan dock inte ges.
- Ärendet ska behandlas av organet eller vara på väg att behandlas.
- Inte rätt att kräva sammanställningar, resuméer eller utredningar.
 - informationen ingår i ett redan befintligt dokument eller i ett dokument som är under beredning.
 - välfärdsområdet är inte skyldigt att upprätta en helt ny handling på grund av en begäran om information.

Omfattningen av rätten till upplysningar

- Rätten till upplysningar gäller handlingar som koncernledningen innehar
 - rätt att få upplysningar som koncernledningen innehar om verksamheten i välfärdsområdets dottersammanslutningar
 - ingen rätt att få uppgifter som är sekretessbelagda enligt offentlighetslagen
- De förtroendevaldas rätt till upplysningar utsträcker sig inte till välfärdsområdets dottersammanslutningar, eftersom dessa inte är sådana myndigheter som avses i 35 § i lagen om välfärdsområden.
 - i koncerndirektivet meddelas behövliga föreskrifter bland annat om informationsgången och tryggad rätt för välfärdsområdets förtroendevalda att få upplysningar
- Rätten till upplysningar sträcker sig enligt offentlighetslagen också till icke-offentlig information, såsom uppgifter om beredningen av ett avtalsärende före beslutsfattandet.

Svar på begäran om upplysningar

- Vid behandlingen av förtroendevaldas begäran om upplysningar tillämpas förfarandereglerna i offentlighetslagen.
- En förtroendevald har rätt till sådana sekretessbelagda uppgifter som hör till skötseln av det egentliga förtroendeuppdraget och som behövs som grund för beslutsfattande i ett ärende som behandlas eller kommer att behandlas i det egna organet.
 - En förtroendevald har inte rätt att få sekretessbelagda uppgifter som ingår i ett annat organs eller en tjänsteinnehavares beslut för allmän uppföljning och tillsyn inom uppgiftsområdet i fråga.
- Enligt offentlighetslagen har en förtroendevald i regel rätt att få offentliga uppgifter på det sätt han eller hon begär, till exempel i form av kopior och utskrifter.
- Uppgifter som ännu inte är offentliga kan ges till en förtroendevald också på något annat sätt än han eller hon begär, till exempel muntligt eller för påseende.
- Rätten till upplysningar får inte missbrukas.
 - Enligt strafflagen är det straffbart att bryta mot sekretess och tystnadsplikt.

Begäran om personuppgifter

- På utlämnandet av uppgifter ur personregister tillämpas offentlighetslagen:
"Personuppgifter ur en myndighets personregister får, om inte något annat särskilt bestäms i lag, lämnas ut i form av en kopia eller en utskrift eller i elektronisk form om mottagaren enligt bestämmelserna om skydd för personuppgifter har rätt att registrera och använda sådana personuppgifter"
- Dataskyddsförordningen ger rätt att behandla personuppgifter endast för vissa ändamål.
- Även förtroendevalda ska i princip ha en grund för behandling av personuppgifter.
- Behandlingsgrunden behövs inte om det är fråga om att använda uppgifterna enbart för sitt personliga eller hushållets bruk -> ingen koppling till förtroendeuppdraget.
- Gäller endast utlämnande av uppgifter i form av en kopia eller elektroniskt.
- För uppgifter som lämnas på plats eller muntligen behövs ingen behandlingsgrund, dvs. en förtroendevald kan få de offentliga personuppgifter som han eller hon begär till påseende.
- Känsliga personuppgifter får lämnas ut endast med stöd av lag eller den registrerades samtycke.

De förtroendevaldas skyldigheter

- En förtroendevald kvarstår i sitt uppdrag under den tid för vilken han eller hon har valts och även därefter, tills någon annan har valts till uppdraget.
- En förtroendevald kan förlora sitt förtroendeuppdrag om
 - han eller hon förlorar sin valbarhet till organet till exempel på grund av att han eller hon flyttar bort från välfärdsområdet
 - på egen begäran av personliga skäl
 - han eller hon avstängs från förtroendeuppdraget (90 och 91 § i lagen om välfärdsområden)
- De förtroendevalda ska främja välfärdsområdets och invånarnas intressen samt sköta sitt förtroendeuppdrag med värdighet och så som uppdraget förutsätter.
 - Politiskt och moraliskt ansvar

De förtroendevaldas skyldigheter

- Den förtroendevalda ska utan dröjsmål underrätta arbetsgivaren om tidpunkterna för organets och fullmäktigegruppens sammanträden samt om de förtroendeuppdrag som välfärdsområdet förordnat.
 - Arbetsgivaren kan vägra att bevilja ledighet, om arbetsgivaren inte har fått information om ledigheten senast 14 dagar före dagen för sammanträdet och arbetsgivaren för sin vägran har ett vägande arbetsbetingat skäl.
- Den förtroendevalda ska göra en redogörelse för bindningar till revisionsnämnden
 - för sina uppgifter i ledningen för eller förtroendeuppdrag i företag och andra sammanslutningar som bedriver näringsverksamhet
 - för betydande förmögenhet och
 - för andra bindningar som kan vara av betydelse vid skötseln av förtroende- och tjänsteuppdrag.

De förtroendevaldas skyldigheter

- En förtroendevald som i samband med skötseln av sitt förtroendeuppdrag tagit del av sekretessbelagda uppgifter får inte röja dem för utomstående.
 - klientuppgifter inom social- och hälsovården är permanent sekretessbelagda
 - klientuppgifter inom social- och hälsovården får inte lämnas ut till utomstående ens utan namn, eftersom uppgifterna om den sociala situationen eller hälsan är identifierbara och kan kopplas till klienten eller patienten.
- Tystnadsplikten gäller också efter det att förtroendeuppdraget har upphört.
- Förbud mot utnyttjande
 - En förtroendevald kan t.ex. inte använda sekretessbelagda uppgifter som grund för välfärdsområdesbesvär när han eller hon utnyttjar sin besvärsrätt som välfärdsområdesmedlem.
- Strafflagen 40 kap. 5 §
 - brott mot tjänsthemlighet (uppsåt)
 - brott mot tjänsthemlighet av oaktsamhet (oaktsamhet)
 - böter och eventuellt fängelsestraff

Tjänsteansvar

- Tjänsteansvar i beslutsfattandet
 - Rätt att anmäla avvikande mening
- Förtroendeuppdrag: avstängning och återkallande
 - på förtroendevalda tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när de sköter uppgifter som avses i lagen om välfärdsområden
 - en förtroendevald kan avstängas från sitt förtroendeuppdrag för den tid förundersökningen och rättegången pågår
- Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

HYVI
NVOINTI
ALU EYH
TI ÖV
ÄL **HYVIL** FÄ
RDS OMR
ÅDESBOL
AGET